

4. Artificial Intelligence: Technology. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/query-list/a/artificial-intelligence-technology> (дата звернення 15.04.2026)
5. Floridi L. Artificial Intelligence, Agency, and Responsibility. Philosophy & Technology. 2016. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13347-016-0228-5> (дата звернення 12.04.2026)
6. Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality. Oxford University Press, 2014. URL: <https://global.oup.com/academic/product/the-fourth-revolution-9780199606726> (дата звернення 09.04.2026)
7. Floridi L. Information Ethics: Its Nature and Scope. Philosophy & Technology. 2008. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s13347-010-0005-2> (дата звернення 06.04.2026)
8. Kirvan P., Awati R., Pratt M.K. What is ICT (information and communications technology)? Informa TechTarget. 2025. URL: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/ICT-information-andcommunications-technology-or-technologie> (дата звернення 10.04.2026)
9. Measuring the Information Society Report. International Telecommunication Union. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/misr.aspx> (дата звернення 15.04.2026)
10. Stanescu D. Artificial Intelligence and the Transformation of the Media System. MDPI. 2026. URL: <https://www.mdpi.com/2673-8392/6/2/45> (дата звернення 03.04.2026)

Науковий керівник: Мироненко В.В., кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Валерій Желевський

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕНДЕНЦІЯ ДО ЛІНГВІСТИЧНОГО МІНІМАЛІЗМУ В МОВІ СУЧАСНИХ МЕДІА

У статті розглянуто тенденцію до спрощення мовних структур у сучасних медіа як адаптивну стратегію комунікації в умовах цифрового перенасичення та дефіциту уваги аудиторії. Показано, що мовний мінімалізм сприяє швидкому сприйняттю інформації, але водночас несе ризики втрати навичок глибокого читання та підвищує вразливість суспільства до маніпулятивних впливів.

Ключові слова: мова медіа; мовний мінімалізм; цифровізація; інформаційне перенасичення; когнітивна безпека; штучний інтелект; маніпуляція.

Мова не може залишатися статичною в той час, як змінюється навколишнє середовище, у якому вона функціонує. До трансформації її спонукає виникнення нових способів комунікації медіа. Ці зміни викликані цифровізацією та стрімким зростанням кількості медіаконтенту, що призводить до трансформації самої мови і переосмислення принципів побудови медіатекстів. Однак попри зростання обсягів інформації можливості її осмислення залишаються обмеженими. Різні цифрові платформи занадто швидко виробляють медіаконтент, що зрештою призводить до перенасичення медіапростору. Унаслідок цього аудиторія змушена взаємодіяти з більшою кількістю інформації у коротші терміни. За таких умов здатність до глибокого та тривалого сприйняття знижується, а комунікація починає орієнтуватись передусім на швидкість і доступність. Закономірно реагуючи на ці процеси, мова сучасних медіа тяжіє до спрощення мовних структур, скорочення текстів і зниження лексичної різноманітності. Це можна охарактеризувати як стиль мовного мінімалізму, властивий сучасним медіа. Сьогодні він виступає як адаптивна стратегія медіакомунікації, котра спрямована на пристосування повідомлення до обмежених когнітивних ресурсів аудиторії.

Ця трансформація проявляється передусім у зміні архітекτονіки медіаповідомлення. В умовах дефіциту уваги аудиторії традиційна модель «перевернутої піраміди» поступається місцем «атомізації», або ж подрібнення, контенту, де текст розпадається на серію самостійних частин, адаптованих для швидкого сканування. Лінгвістичний мінімалізм в цих умовах реалізується через радикальне спрощення синтаксису, а саме: складні підрядні конструкції витісняються короткими еліптичними реченнями, а розлогі описи — узагальненими маркерами та готовими мовними кліше.

На думку В. Чернеги, найважливішими змінами мови сучасних медіа є «спрощення контенту з розрахунку на його сприйняття широкою цільовою аудиторією», «структурно-композиційна простота текстів» та «трансформація мови комунікацій, що знижує використання низки лінгвістичних норм» [1, с. 69]. Така «телеграфна» стилістика мови дозволяє максимізувати швидкість передачі сигналу, але неминуче призводить до лексичного спрощення та втрати стилістичних нюансів. Водночас скорочення вербального компонента компенсується інтенсивною візуалізацією та впровадженням додаткових візуальних елементів. Як стверджує Ю. Банникова, сучасні медіатексти мають

гібридний характер, інтегруючи вербальні, візуальні та аудіовізуальні компоненти в єдиному смисловому просторі [1, с. 11]. Емодзі, стікери та інфографічні вставки стають повноцінними одиницями медіакомунікації, що виконують функцію «когнітивних ярликів». Вони допомагають активувати необхідний контекст, дозволяючи автору не вдаватися до розлогих пояснень, що ще більше звужує простір для лексичного маневру. Тож мова сучасних медіа зміщується в площину функціональності, де естетичну та експресивну функції мови приносять в жертву на користь миттєвого сприйняття.

Також еволюція лінгвістичного мінімалізму тісно поєднується зі специфікою візуального споживання контенту в цифровому середовищі. Спеціалізовані дослідження підтверджують, що сучасний користувач все менше читає текст лінійно, а навпаки сканує його за певними траєкторіями. Як пише Якоб Нільсен, автор класичного дослідження з айттрекінгу — процесу визначення точки, на яку спрямовується погляд, «користувачі часто читають вебсторінки за F-подібним патерном: дві горизонтальні смуги, за якими слідує вертикальна смуга». Він деталізує: «Користувачі спочатку читають горизонтальним рухом, зазвичай у верхній частині вмісту... далі опускаються сторінкою трохи нижче і читають вдруге горизонтальним рухом... нарешті, сканують ліву сторону вмісту вертикальним рухом» [2]. За такої моделі увага концентрується на заголовку, перших реченнях абзаців та лівій вертикалі тексту, тоді як середину та фінал повідомлення читач пропускає. Подібна фізіологічна особливість змушує авторів переосмислювати місця смислових акцентів у своїх текстах. Замість поступового розгортання думки вони використовують стратегію, коли головна інформація, емоційні тригери та ключові слова виносяться на початок речень та абзаців. Унаслідок цього синтаксична структура мови деформується під впливом візуальних шаблонів перегляду, що робить текст атомізованим, як згадувалось вище.

Окремим чинником, що прискорює лінгвістичну уніфікацію медіапростору, є масове впровадження штучного інтелекту у процеси написання тексту. За словами дослідників з Університету Південної Каліфорнії на чолі з Живаром Сураті, «широке впровадження великих мовних моделей як помічників у написанні текстів пов'язане з помітним зниженням лінгвістичної різноманітності» [3, с. 2]. Сучасні алгоритми, орієнтовані на максимізацію відповідності запиту та швидкості, стають інструментами стандартизації. Оскільки ШІ базується на імовірнісних моделях передбачення наступного слова, він за своєю природою схильний до використання найбільш часто вживаних, або ж «безпечних» та передбачуваних мовних конструкцій. Автори дослідження стверджують: «хоча основний зміст текстів зберігається, коли LLM (вони ж ШІ) полірують і переписують тексти, вони не лише гомогенізують, тобто роблять однорідними стилі письма, але й змінюють стилістичні

елементи... наголошуючи на конформності, а не на індивідуальності» [3, с. 2]. Це призводить до формування феномену «рекомбінованого» письма: замість створення оригінальних сенсів автори, спираючись на допомогу ШІ, займаються постійним перефразуванням вже озвучених ідей. Як наслідок, мова медіа досягає стадії повної однорідності, стану, у якому тексти різних видань стають стилістично однаковими, позбавленими індивідуального авторського стилю та лексичної експресії. Лінгвістичний мінімалізм тут перетворюється на «лінгвістичну стерильність», де кожне слово проходить фільтр від ШІ.

Глобальна тенденція до радикального спрощення мови медіа – на наше припущення, має подвійний вимір: з одного боку, її спричиняють технологічна доцільність і прагнення до комунікативної ефективності, а з іншого – вона несе значні ризики для безпеки суспільства. Головним деструктивним наслідком «лінгвістичної дієти» стає поступова деградація, а згодом і можлива атрофія навичок глибокого читання, що безпосередньо впливає на здатність індивіда до тривалої інтелектуальної концентрації. Коли аудиторія систематично взаємодіє з дуже прісними або клішованими та атомізованими порціями інформації, нейронні механізми, відповідальні за вибудовування складних логічних зв'язків та розпізнавання смислових зв'язків, можуть перейти у процес еволюції, який буде спрямований на зниження рівня їх організації. Це цілком може призвести до формування специфічного типу когнітивної вразливості, за якої будь-який текст, що виходить за межі елементарних синтаксичних конструкцій, почне сприйматися як «інформаційний шум» або непосильне інтелектуальне навантаження. У такому середовищі критичний поріг сприйняття неминуче знизиться, оскільки спрощена мова за своєю природою апелює до швидких емоційних реакцій, а не до раціональної рефлексії. Відсутність у медіатексті розгалужених аргументаційних ланцюжків та складнопідрядних зв'язків позбавляє реципієнта можливості простежити за логікою автора, змушуючи сприймати його тези як аксіоматичні. Звичка до когнітивного комфорту трансформує суспільство в сукупність споживачів «інтелектуального фастфуду», де замість повноцінної дискусії буде домінувати примітивна подача реальності. Лінгвістичний мінімалізм у цьому контексті виступає ідеальним інструментом для прихованого маніпулятивного впливу, адже використання мовних стереотипів та ярликів дозволяє впроваджувати потрібні наративи в обхід аналітичних фільтрів свідомості. Можна узагальнити, що суспільство, яке добровільно пригнічує власну здатність до декодування складних мовних структур, стає досить легким об'єктом для зовнішнього управління та ідеологічного впливу. Системне спрощення мовного інструментарію несе загрози до примітивізації мислення, а спрощена думка, позбавлена критичного імунітету, є

найбільш уразливою мішенню для пропагандистських стратегій та популістських маніпуляцій.

Підбиваючи підсумки, лінгвістичний мінімалізм у медіадискурсі варто назвати не лише стилістичним трендом, а й вимушеною адаптивною стратегією у відповідь на виклики цифрової епохи, такі, як інформаційне перенасичення та дефіцит уваги читачів. Спрощення мовних структур, скорочення текстів та лексичне спрощення стали інструментами пристосування повідомлень до нових схем споживання інформації, зокрема до стратегії сканувального читання. Така зміна мови несе в собі деякі значні ризики. Технологізація створення контенту за допомогою штучного інтелекту веде до стандартизації текстів та втрати індивідуального авторського голосу. Найбільш загрозливим наслідком є поступова втрата навичок глибокого читання. З часом це зробить аудиторію вразливою до маніпулятивних впливів і пропаганди через зниження порогу критичного сприйняття. Таким чином, мова медіа сьогодні балансує між функціональною ефективністю та когнітивною безпекою суспільства.

Список використаних джерел

1. Медіатекст у сучасному комунікативному дискурсі [Електронний ресурс] : зб. тез наук.-практ. конф. / редкол.: В. А. Стекольников, О. В. Грищенко, Р. І. Степанович та ін. Миколаїв : ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика», 2020. 79 с. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwj7YGhtuaTAxVoExAIHUQoJ7sQFnoECBkQAQ&url=https%3A%2F%2Fmku.edu.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2021%2F04%2FZbirnyk-tez-2020-2021-Mediatekst-ostannij.pdf&usg=AOvVaw2DDV954hU5ZZtrCt8HvGoS&opi=89978449>
2. Nielsen J. F-Shaped Pattern For Reading Web Content (Original Eyetracking Research) [Електронний ресурс] / Jakob Nielsen // Nielsen Norman Group. – 2006. – URL: <https://www.nngroup.com/articles/f-shaped-pattern-reading-web-content/>
3. Sourati Z., Karimi-Malekabadi F., Ozcan M., McDaniel C., Ziabari A., Trager J., Tak A., Chen M., Morstatter F., Dehghani M. The Shrinking Landscape of Linguistic Diversity in the Age of Large Language Models [Електронний ресурс] // arXiv. – 2025. – arXiv:2502.11266. – URL: <https://arxiv.org/abs/2502.11266>

Науковий керівник: Данильчук Д. В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри мови медіа